

BEHRÂ (Benî Behrâ)

(بنو بهرا)

Kahtâniler'e mensup bir Arap kabilesi.

Kahtâniler'den Kudâa kabilesinin bir koludur. Bazı rivayetlerde Cüzâm'ın bir kolu olarak da zikredilen Behrâ kabilesine adını veren şahıs Behrâ b. Amr b. Hâfî b. Kudâa'dır. İlk zamanlarda Yembü'dan Eyle'ye kadar uzanan topraklarda oturan kabile daha sonra Kızıldeniz kıyılarına göç ederek Yukarı Mısır (Saîd) ile Habeşistan arasında uzanan geniş bir sahaya yayıldı, nüfusu giderek çoğaldı ve Nûbe'ye hâkim oldu. Yaklaşık 580'de komşuları Tağlib ve Tenûh gibi Hıristiyanlığı kabul eden kabile mensupları Mûte Savaşı'nda Lahm, Cüzâm, Kayn ve Belî gibi bazı Arap kabileleriyle birlikte Bizans kuvvetlerinin saflarında müslümanlara karşı savaştılar. Tebük Seferi'nden sonra on üç kişilik Behrâ heyeti Medine'ye gelerek (9/630) aynı kabileye mensup sahâbî Mikdâd b. Amr'ın (Esved) misafiri oldu. Heyet üyeleri daha sonra Hz. Peygamber'le görüşüp İslâmiyet'i kabul ettiler ve birkaç gün Medine'de kalarak dinin temel esaslarını öğrendiler. Hz. Peygamber'in isteği üzerine kendilerine hediyeler verilerek ülkelerine uğurlandılar. Ancak kabilenin tamamı müslüman olmadı. Nitekim Hâlid b. Velîd Dûmetül-cendel'e yaklaşınca (12/633) burada oturan hıristiyan halk müslümanlara karşı Behrâ ve diğer Arap kabilelerinden yardım istedi. İslâm birlikleri kumandanı İyâz b. Ganm, Behrâ ve diğer gayri müslim Arap kabileleri karşısında zor durumda kalınca Hâlid b. Velîd'i yardıma çağırdı; o da Behrâlılar'a baskın yaptı ve mallarını ele geçirdi (13/634). Yermük Savaşı ve diğer savaşlarda Kelb, Tenûh, Lahm, Cüzâm ve Gassâniler'le beraber Bizans'ın müttefikleri olarak kalan Behrâ kabilesi mensupları Suriye'nin fethinden sonra topluca İslâmiyet'i kabul ettiler.

BİBLİYOGRAFYA :

Tâcû'l-'arûs, "Behera" md.; Belâzûrî, *Ensâb*, V, 170-175; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 37, 122, 378, 389, 410, 415-416; VII, 455; İbn Düreyd, *el-İştikâk*, s. 549-550; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 440-441, 478, 485; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnû'l-eser*, Beyrut, ts. (Dârü'l-Ma'rîfe), II, 152-153, 251; Kalşendî, *Şubhu'l-a'sâ*, I, 317; Muhammed Ebû'l-Fazl — Ali Muhammed el-Bicâvî, *Eyyâmü'l-'Arab fi'l-İslâm*, Kahire 1394/1974, s. 93, 208, 216; M. Âsım Köksal, *İslâm Târîhi*, İstanbul 1981, IX, 400-403; Kehhâle, *Mu'cemü'l-kaba'li'l-'Arab*, Beyrut 1402/1982, I, 110; "Behrâ", *İA*, II, 452; C. E. Bosworth, "Bahrâ", *EI*² (İng.), I, 938.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

BEHRÂM-ı GÛR

(بهرام گور)

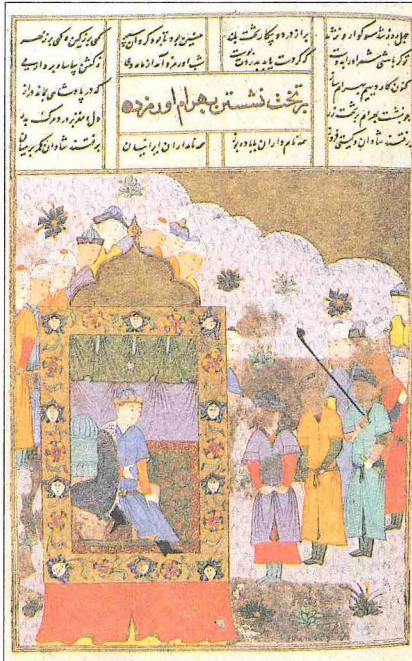
Behrâm-ı Gûr b. Yezdicerd
b. Behrâm b. Şâpûr
(ö. 438)

**Sâsânî hükümdarı
(420-438).**

I. Yezdicerd'in oğlu ve halefidir. Doğum tarihi belli değildir. Çocuk yaşta iken Medâin'den (Ctesiphon) uzaklaştırılarak Hîre Hükümdarı Münzir'in yanına gönderildi. İki Arap'la bir İranlı süt anne tarafından büyütüldü; günlerinin çoğunu Havernak Sarayı'nda geçirdi. Bir ara Medâin'e gittiyse de Yezdicerd tarafından iyi karşılanmadı. Tekrar Hîre'ye dönmesi de Doğu Roma sarayından başşehre gelen bir elçinin ricası ile gerçekleşebildi.

Münzir'in yanına dönen Behrâm babasının 420'de ölümüne kadar Hîre'de kaldı. Medâin'deki ileri gelenler Yezdicerd'in sert idaresinden dolayı bu aileden kimseyi tahta çıkarmama kararı almışlardı. Bu yüzden taht mücadelesinde Ermenistan valisi olan kardeşi Şâhpûr hayatını kaybedince Münzir'den aldığı yardımcı kuvvetlerle İran'a hareket eden Behrâm aynı yıl içinde tahtı ele geçirdi.

Behrâm-ı Gûr'u tahtında otururken tasvir eden bir minyatür (Firdevsî, *Şehnâme*, İÜ Kıp., FY, nr. 1406, vr. 127*)

Behrâm-ı Gûr başlangıçta hıristiyanları baskı altına almış, fakat daha sonra ülkesinin menfaatlerini düşünerek bundan vazgeçmiştir.

427'de bir gece baskını sonunda doğudan İran sınırlarını geçerek her yeri yağmalayan ve Hazar denizinin güneyindeki araziye ele geçiren Akhunlar'ı Rey'de mağlûp etti. Tehlikenin Ceyhun gerisine atılmasıyla sonra da kardeşi Nersî'yi Merzûbân-ı Kuşân unvanı ile Horasan valiliğine getirdi. Taberî'nin rivayetine göre gizlice Hindistan'a giden Behrâm burada Deybül, Mekran ve Sind'e sahip olmuş, ülkesine döndükten kısa bir süre sonra da yaban merkebi (gûr) avı sırasında bir çukura düşerek kaybolmuştur. Başka bir rivayete göre ise eceleyle ölmüştür. Hüsrev Pervîz ve Enûşirvân gibi büyük Sâsânî hükümdarları arasında yer alan Behrâm'dan sonra tahta II. Yezdicerd geçti.

Arapça ve Farsça güzel şiirleri olan Behrâm-ı Gûr'un hayatı, av ve aşk maceraları Firdevsî'nin *Şehnâme*, Genceli Nizâmî'nin *Heft Peyker*, Emîr Hüsrev-i Dihlevî'nin *Heşt Bihişt*, Ali Şir Nevâî'nin *Seb'a-i Seyyâre* ve Hâtîfî'nin *Heft Manzar* adlı mesnevileri yanında birçok menkıbe ve minyatüre konu olmuştur (bk. *İA*, II, 453).

BİBLİYOGRAFYA :

Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 68-81, ayrıca bk. İndeks; Mes'ûdî, *Mürûcû'z-zeheb* (Abdülhâmîd), I, 261-262; Th. Nöldeke, *Geschichte der Perser und Araber zur zeit der Sassaniden aus der Arabischen Chronik des Tabari*, Leiden 1879, s. 98 vd.; A. Christensen, *L'Iran sous les Sassanides*, Copenhagen 1936, s. 268-277; W. H. Mc Govern, *The Early Empires of Central Asia*, New York 1939, s. 410-411; H. T. İlaydın, "Behrâm Gûr Menkıbeleri", *TM*, V (1935), s. 275-290; A. Ateş, "Behrâm Gûr", *İA*, II, 452-453; Dihhudâ, *Luğatnâme*, VII, 417; O. Klima — W. L. Hanaway, "Bahrâm", *EI*, III, 518-519.

ENVER KONUKÇU

BEHRAM PAŞA CAMİİ

Diyarbakır'da
XVI. yüzyıla ait cami.

Şehrin güneyinde Mardin Kapısı civarındadır. Diyarbakır'ın on üçüncü Osmanlı valisi ve beylerbeyi olan Sokullu ailesinden Kara Şahin Mustafa Paşa'nın oğlu Behram Paşa tarafından yaptırılmıştır. Cümle kapısındaki kitâbeden inşasına 972 (1564) yılında başlanıp 980 (1572) yılında tamamlanmış olduğu anlaşılmaktadır. Mimar Sinan'ın İstanbul dışındaki önemli bir eseri ve bir deneme yapısı